ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แสดงผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต

แสดงผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต

Block 1: Method = Enter

Omnibus Tests of Model Coefficients

		Chi-square	df	Sig.
Step 1	Step	108.330	12	.000
	Block	108.330	12	.000
	Model	108.330	12	.000

Model Summary

Step	-2 Log likelihood	Cox & Snell R Square	Nagelkerke R Square
1	443.625	.237	.317

<u>ตารางผนวกที่ ก1</u> แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจกำหนดโอกาสในการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต

Variable	Coefficient (ß)	S.E	Wald	Sig	Exp(ß) (Odds)
SEX	-0.170	0.238	0.509	0.475	0.844
AGE	0.022	0.016	1.837	0.175	1.022
EDU1	-0.588	0.614	0.918	0.338	0.555
EDU2	-0.250	0.622	0.162	0.688	0.779
EDU3	0.436	0.632	0.477	0.490	1.547
OCC1	-0.395	0.505	0.61	0.435	0.674
OCC2	-1.461	0.568	6.622	0.010	0.232
OCC3	-1.054	0.493	4.569	0.033	0.348
INC	0.000	0.000	15.644	0.000	1.000
SAV	-0.027	0.309	0.008	0.929	0.973
TAX	-0.527	0.303	3.019	0.082	0.59
COV	-767	0.409	3.524	0.061	0.464
Constant	0.571	1.598	0.128	0.721	1.770
- 2 Log likelihood	443.625				
Chi -square	108.330				
Cox & Snell R^2	0.237				
Nagelkreke R^2	0.317				

ภาคผนวก ข

ข้อผูกพันจาก GATS และกฎเกณฑ์ข้อบังคับของไทย

ข้อผูกพันจาก GATS และกฎเกณฑ์ข้อบังคับของไทย

กรอบความตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าศุลกากรและการค้า(General Agreement on Trade in Service – GATS) เรียกโดยย่อว่า แกตต์ เป็นข้อตกลงที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมระบบการค้าเสรีภายใต้กฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และยุติธรรมในระหว่างประเทศสมาชิกโดยจัดตั้งขึ้นนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2491 และประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกอันดับที่ 88 เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน พ.ศ. 2525 แต่เนื่องจากแกตต์เป็นกฎเกณฑ์ที่ใช้กำกับการค้าสินค้าระหว่างประเทศเท่านั้น ยังไม่มีกฎเกณฑ์ที่ใช้กำกับการค้าบริการระหว่างประเทศโดยเฉพาะ ดังนั้นในการเจรจารอบอุรุกวัยประเทศพัฒนาโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาจึงได้ผลักดันให้มีการรวมการเจรจาเรื่องการค้าบริการ และเกิดความพยายามที่จะร่างข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service – GATS) ขึ้น (ปกรณ์ และ ณัฐชัย, 2539: 13-15)

ร่างข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการค้าบริการ (General Agreement on Trade in Service – GATS) ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 : General framework agreement เป็นกรอบข้อตกลงทั่วไปเกี่ยวกับคำนิยาม ขอบข่าย ข้อตกลง หลักการและกฎระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับธุรกิจสาขาบริการที่ประเทศสมาชิกพึงปฏิบัติ

ส่วนที่ 2 : Sectoral annex คือข้อกำหนดพิเศษสำหรับบริการบางสาขาที่จำเป็นต้องเพิ่มเติมจากกรอบข้อตกลงทั่วไป

ส่วนที่ 3 : Schedule of commitments เป็นตารางข้อผูกพันที่จะเปิดเสรีในธุรกิจบริการต่างๆ ตามที่เสนอมาโดยประเทศสมาชิก

ส่วนที่หนึ่งหรือ General framework agreement ได้กำหนดหลักการที่สำคัญไว้ 8 ประการดังนี้

1. ความโปร่งใส (Transparency) ประเทศสมาชิกต้องเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และแนวทางที่ใช้ในการควบคุมการค้าบริการ รวมถึงข้อตกลงผูกพันระหว่างประเทศ และประเทศสมาชิกจะต้องเปิดศูนย์สอบถามข้อมูลให้แก่บุคคลภายนอกด้วย

2. การเสรีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Progressive liberalization) ประเทศสมาชิกต้องกำหนดขั้นตอน รูปแบบ และแนงทางปฏิบัติที่จะเปิดเสรีให้แก่ตลาดบริการของตนอย่างมากขึ้นและต่อเนื่อง

3. การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National treatment) ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติต่อบริการและผู้ให้บริการของประเทศสมาชิกอื่นๆ อย่างเท่าเทียมกับที่ปฏิบัติต่อบริการและผู้ให้บริการในประเทศของตนในสภาวการณ์ที่คล้ายคลึงกัน

4. การปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับความอนุเคราะห์ยิ่งและไม่เลือกปฏิบัติ (Most favored nation) ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติต่อบริการและต่อผู้ให้บริการของคู่สัญญาทุกประเทศเท่าเทียมกันหมด โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ หากมีการให้สิทธิพิเศษใดๆ แก่ประเทศหนึ่งแล้ว จะต้องให้สิทธิพิเศษนั้นแก่ประเทศสมาชิกแกตต์ทุกประเทศในทำนองเดียวกัน

5. การเข้าสู่ตลาด (Market access) ครอบคลุมทุกรูปแบบของธุรกิจบริการ รวมถึงการเข้าของทั้งบุคคลากรและปัจจัยการผลิตอื่นๆ เพราะการบริโภคบริการจะเกิดขึ้นไม่ใช่เฉพาะที่พรมแดนเท่านั้น จำเป็นต้องอนุญาตให้ปัจจัยที่เกี่ยวข้องเข้าสู่ตลาดภายในประเทศด้วย

6. ประเทศที่กำลังพัฒนามีส่วนร่วมมากขึ้น (Increasing participation of developing countries) ในการส่งออกบริการเพื่อสามารถเข้าถึงตลาดภายในประเทศคู่ค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ จุดประสงค์อีกประการหนึ่งคือ จูงใจให้มีผู้เข้าร่วมในข้อตกลงมากที่สุด

7. การคุ้มกันและข้อยกเว้น (Safeguards and Exceptions) อนุญาตให้ประเทศสมาชิกมีสิทธิ์ที่จะใช้มาตราการคุ้มกันหรือยกเว้นเมื่อเกิดความจำเป็น เช่น ปัญหาดุลการชำระเงิน ทั้งนี้เพื่อให้ข้อตกลงมีความยืดหยุ่นมากขึ้น

8. การออกกฎหมาย (Regulatory situation) เนื่องจากรัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายหรือข้อบังคับเพื่อควบคุมการค้าบริการในประเทศของตน จึงมีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิของประเทศต่างๆ ในการออกกฎเกณฑ์ใหม่ๆ ตราบใดที่กฎเหล่านั้นไม่ขัดต่อพันธกรณี ภายใต้กรอบข้อตกลงการค้าบริการ

ส่วนที่สองของ GATS กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการค้าบริการแต่ละสาขา (Sectoral annex) เพื่อแนบท้ายข้อตกลงทั่วไป ในสาขาการเงินข้อตกลงแนบท้าย (Annex on financial services) ก็ระบุคำนิยามการบริการภายใต้สาขาการเงิน ซึ่งรวมถึงการประกันภัยด้วย ประเด็นสำคัญของข้อตกลงสาขาการเงินระบุให้รัฐบาลของแต่ละประเทศสมาชิกมีอำนาจออกกฎระเบียบหรือนำมาตราการต่างๆ ออกใช้ เพื่อความรอบคอบในการปกป้องผู้บริโภค เพื่อความมั่นคงของสถาบันการเงินภายในประเทศ และประเทศสมาชิกแต่ละประเทศต้องยอมรับในมาตราการของประเทศ

สมาชิกอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้เพราะสาขาการเงินเกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความผาสุกของประชาชน

โดยสรุปของส่วนแรกของร่างข้อตกลง GATS มีจุดมุ่งหมายให้มีกฎระเบียบข้อบังคับและวินัยเกี่ยวกับการค้าบริการระหว่างประเทศ เพื่อส่งเสริมการขยายตัวของการค้าบริการภายใต้หลักการของความโปร่งใสหรือเปิดเผยและการเปิดเสรีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศคู่ค้า โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา ทั้งนี้จะต้องไม่ละเมิดต่อกฎหมายและข้อบังคับภายในของแต่ละประเทศ พร้อมทั้งต้องคำนึงถึงขอบเขตความรับผิดชอบและการดำเนินงานขององค์การระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนที่สามของร่างข้อตกลง GATS หรือ Schedule of commitments ประเทศสมาชิกจะต้องทำตารางเสนอข้อผูกพันการเปิดเสรีแก่การค้าบริการ ในแง่นี้เลขาธิการแกตต์ได้กำหนดรูปแบบของการค้าบริการไว้ 4 รูปแบบ (Modes of delivery) ดังนี้

1. Cross – border supply ตัวอย่างเช่น บริษัทประกันภัยในประเทศอื่นสามารถออกกรมธรรม์ให้ผู้เอาประกันในประเทศไทยได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีสำนักงานในประเทศไทย

2. Consumption abroad ตัวอย่างเช่น บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในประเทศไทยสามารถติดต่อซื้อประกันภัยจากบริษัทประกันภัยในต่างประเทศได้

3. Commercial presence ตัวอย่างเช่น บริษัทต่างประเทศเข้ามาประกอบธุรกิจประกันภัยในประเทศไทย

4. Presence of natural persons ตัวอย่างเช่น ธุรกิจประกันที่ได้รับอนุญาตให้เข้ามาประกอบกิจการในประเทศไทย สามารถเคลื่อนย้ายบุคคลากรผู้เชี่ยวชาญเข้ามาให้บริการในประเทศไทยได้อย่างเสรีอีกนัยหนึ่งคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานข้ามประเทศนั่นเอง

ประเทศสมาชิกต้องยื่นเสนอข้อผูกพันเกี่ยวกับเงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด (Limitations on market access) ของการค้าบริการทั้ง 4 รูปแบบว่ามีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดอย่างไร และทำอย่างไรจึงจะได้การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitations on national treatment) เงื่อนไขเหล่านี้จะต้องระบุอย่างชัดเจนและโปร่งใส

ประเทศไทยได้ยื่นเสนอตารางข้อผูกพันการเปิดเสรีธุรกิจบริการรวมทั้งสิ้น 95 กิจกรรม ใน 10 สาขา ดังนี้ สาขาธุรกิจประกอบวิชาชีพ การสื่อสารและโทรคมนาคม การก่อสร้างและวิศวกรรม การค้าส่งค้าปลีก การศึกษา บริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การเงินการธนาคาร การท่องเที่ยว บริการด้านสันทนาการและการขนส่ง

ในส่วนของการประกันภัย ซึ่งรวมอยู่ในสาขาการเงินการธนาคารนั้น ประเทศไทยได้ยื่นข้อเสนอผูกพันรวม 6 รายการ ได้แก่

1. การประกันชีวิต (Life insurance services)

2. การประกันวินาศภัย (Non – life insurance services)

3. นายหน้าและตัวแทนประกันภัย (Insurance broking and agency services)

4. ที่ปรึกษาด้านประกันภัยไม่รวมเรื่องบำนาญ (Insurance consultancy services excluding pension consulting services)

5. ผู้ประเมินภัย (Average and loss adjustment services)

6. คณิตศาสตร์ประกันภัย (Actuarial services)

<u>ผลกระทบของการเปิดเสรีประกันภัยในประเทศไทย</u>

การเปิดเสรีตลาดประกันภัยของไทยโดยอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาดำเนินธุรกิจเพิ่มขึ้น หรืออนุญาตให้คนไทยเปิดบริษัทประกันแห่งใหม่ๆ ขึ้นนั้น อาจส่งผลกระทบได้หลายรูปแบบดังนี้

<u>ผลเสีย</u>

1. บริษัทประกันของต่างชาติที่มีความพร้อมมากกว่าทั้งทางด้านชื่อเสียบุคคลากรและเงินทุนเข้าแย่งธุรกิจจากบริษัทประกันของไทย และอาจทำให้กิจการของบริษัทไทยตกต่ำลงจนถึงขั้นขาดทุนได้

2. การแย่งธุรกิจที่กล่าวในข้อ 1 อาจส่งผลมากจนลูกค้า (Pool size) ของบริษัทประกันภัยไทยมีขนาดเล็กลง ซึ่งทำให้โอกาสที่จะเกิดภัยสูงขึ้น บริษัทประกันภัยไทยจึงอาจต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนมากขึ้น ทำให้ผลกำไรจากการประกอบธุรกิจลดลง

3. หากบริษัทประกันภัยของไทยได้รับผลกระทบตามข้อ 1 และข้อ 2 อย่างรุนแรงจนต้องปิดกิจการลง ลูกค้าเอาประกันที่ถือกรมธรรม์อยู่อาจเดือดร้อน เพราะไม่สามารถไถ่ถอนเบี้ยประกันภัยหรือเวนคืนผลประโยชน์ได้

4. เมื่อธุรกิจของบริษัทประกันต่างชาติมีกำไรมากขึ้น อาจส่งผลตอบแทนในรูปเงินปันผลหรือผลกำไรไปให้แก่บริษัทแม่ในต่างประเทศเป็นจำนวนมากได้ การส่งเงินเช่นนั้นจะเพิ่มส่วนขาดดุลเดินสะพัดของไทยซึ่งสูงอยู่แล้วเมื่อเทียบกับผลผลิตประชาชาติ อีกนัยหนึ่งคือ ซ้ำเติมปัญหาส่วนขาดดุลเงินออมของไทยที่เรื้อรังมาเป็นเวลานาน

5. การขยายตัวของธุรกิจบริษัทประกันต่างชาติและบริษัทไทยใหม่ อาจส่งผลกระทบทางด้านบุคคลากรใน 2 แง่ คือ ดึงดูดบุคคลากรที่มีความสามารถจากบริษัทเดิม ซึ่งทำให้ปัญหาขาดแคลนบุคคลากรของบริษัทประกันภัยที่มีอยู่แล้วเลวร้ายลง และไม่จ้างแรงงานไทยมากขึ้นเท่ากับการขยายตัวของตลาดประกันภัย

ผลดี

1. ผลดีที่เด่นชัดของการเปิดตลาดประกันภัยให้แก่ทั้งบริษัทต่างชาติและบริษัทไทยใหม่ คือ เพิ่มการแข่งขันในตลาดทั้งในแง่ประเภทบริการและคุณภาพ ส่งผลประโยชน์โดยตรงแก่ผู้ซื้อประกันภัย

2. เมื่อคำนึงถึงการค้าระหว่างประเทศหลังจากที่ World Trade Organization (WTO) เริ่มปฏิบัติการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศสังคมโลกมากขึ้น การเปิดเสรีตลาดประกันภัยเป็นวิวัฒนาการที่สอดคล้องกับแนวโน้มโลกาภิวัฒน์ (Globalism) ทำให้ไทยไม่มีจุดอ่อนในการต่อรองการค้าระหว่างประเทศ

3. ผลประโยชน์ทางอ้อม 2 ประการของการเปิดเสรีตลาดประกันภัยคือ ช่วยถ่ายทอดหรือปรับปรุงความรู้และเทคโนโลยีในธุรกิจนี้ และช่วยกระตุ้นให้สาธารณชนเข้าใจและติดตามธุรกิจประกันภัยได้มากและใกล้ชิดขึ้นว่าเป็นการออมระยะยาวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งสามารถมีบทบาทที่สำคัญมากในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ภาคผนวก ค

ขั้นตอนในการทำประกันชีวิต

ขั้นตอนในการทำประกันชีวิต

ขั้นตอนในการทำประกันชีวิต หน้าที่ผู้เอาประกันชีวิต รวมถึงระยะเวลาผ่อนผันในการจ่ายเบี้ยประกันนชีวิต เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เอาประกันควรจะศึกษารายละเอียดต่างๆ ให้เข้าใจก่อนตัดสินใจทำประกันนชีวิต เนื่องจากการประกันชีวิตเป็นการออมที่ผู้เอาประกันจะต้องชำระเบี้ยประกันที่ต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน การทำความเข้าใจถึงขั้นตอน หน้าที่และระยะเวลาผ่อนผัน จะเป็นการช่วยลดปัญหา การชำระเบี้ยประกันชีวิตของผู้เอาประกันภัย รวมถึงปัญหาการทุจริตของตัวแทนประกันได้ ซึ่งผู้ที่จะทำประกันชีวิตต้องพิจารณาสิ่งต่อไปนี้ (คู่มือธุรกิจประกันภัย, 2534 – 2535)

1. การมีส่วนได้เสีย การทำประกันชีวิตนอกจากจะซื้อให้ตัวเองได้แล้ว ยังสามารถซื้อหรือทำประกันชีวิตให้กับบุคคลอื่นได้ด้วยการชำระเบี้ยประกันแทนให้ แต่การซื้อให้คนอื่นจะต้องมีส่วนได้เสียในชีวิตของบุคคลนั้น ส่วนได้เสียจะพิจารณาได้จากความสัมพันธ์ที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดูกัน เช่น บิดามารดามีส่วนได้เสียในชีวิตของลูกจึงสามารถทำประกันชีวิตให้ลูกได้ สามีและภรรยามีส่วนได้เสียซึ่งกันและกัน จึงทำประกันชีวิตให้ซึ่งกันและกันได้ หรือส่วนได้เสียอาจจะพิจารณาความสัมพันธ์ทางธุรกิจ เช่น นายจ้างทำประกันชีวิตให้ลูกจ้างได้ เจ้าหนี้ทำประกันชีวิตให้ลูกหนี้ได้ เป็นต้น

2. เลือกซื้อแบบการประกันชีวิต แบบประกันชีวิตมีมากมายหลายแบบด้วยกัน การจะเลือกซื้อต้องพิจารณาถึงรายได้ส่วนหนึ่งที่จะเจียดมาเป็นเบี้ยประกัน เลือกผลประโยชน์ให้เหมาะกับความต้องการ แต่ต้องไม่เกินความสามารถในการชำระเบี้ยประกัน ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำให้กรมธรรม์ขาดผลบังคับ และถ้ากรมธรรม์ขาดผลบังคับนานเกินไป ถึงแม้ผู้เอาประกันจะกลับมาต่ออายุใหม่ก็ไม่สามารถทำได้เพราะเงื่อนไขกำหนดไว้ไม่เกิน 5 ปี เท่ากับผู้เอาประกันต้องซื้อใหม่

3. การสมัครทำประกันชีวิต ในเบื้องแรกให้กรอกข้อความในใบคำขอเอาประกันภัยตามความเป็นจริงทุกประการเกี่ยวกับอายุ อาชีพ ประวัติสุขภาพ และอื่น ๆ รายละเอียดเหล่านี้บริษัทจะใช้ประกอบการพิจารณาว่าจะรับประกันหรือไม่ บางกรณีบริษัทไม่รับประกัน เช่น อายุไม่อยู่ในเกณฑ์รับประกันได้ หรือสุขภาพไม่อยู่ในเกณฑ์มาตราฐาน เช่น อาจเป็นโรค ซึ่งโรคบางโรคบริษัทไม่รับประกัน หรืออยู่ในข่ายรับประกันได้ แต่จะต้องมีการเพิ่มเบี้ยประกันเป็นกรณีพิเศษเพราะถือว่าสุขภาพไม่ปกติเช่นบุคคลทั่วไป ถ้าผู้เอาประกันปกปิดความจริง หากบริษัทรู้บริษัทจะไม่รับประกันภัยผู้นั้นแล้วบริษัทก็มีสิทธิบอกล้างกรมธรรม์ได้ทั้ง ๆ ที่ผู้เอาประกันชีวิตอยู่ใน

ระหว่างกรมธรรม์มีผลบังคับหรือเมื่อผู้เอาประกันตายแล้ว ถ้าบริษัทสืบทราบได้ว่าผู้เอาประกันปกปิดความจริงและแถลงความเท็จ การบอกล้างกรมธรรม์บริษัทจะไม่จ่ายจำนวนเงินเอาประกันชีวิตให้ แต่จะคืนจำนวนเบี้ยประกันที่ได้ชำระไว้ ในกรณีที่ตัวแทนประกันชีวิตหรือผู้อื่นเป็นผู้กรอกใบคำขอเอาประกันภัยให้ ให้อ่านข้อความนั้นเสียก่อน ถ้าไม่ตรงกับความเป็นจริงให้ทักท้วงและแก้ไขให้ถูกต้องก่อนที่จะลงลายมือชื่อ

4. อ่านกรมธรรม์ประกันชีวิตให้เข้าใจ เมื่อบริษัทตกลงรับประกันชีวิตแล้ว ก็จะมอบกรมธรรม์ให้ ผู้เอาประกันชีวิตควรอ่านข้อความในกรมธรรม์ให้เข้าใจ เพื่อจะได้ทราบสิทธิเงื่อนไขต่าง ๆ และตรวจดูว่า ชื่อผู้เอาประกันชีวิต ชื่อผู้รับประโยชน์ จำนวนเงินเอาประกันชีวิต จำนวนเบี้ยประกันชีวิต แบบการประกันชีวิต อายุผู้เอาประกันชีวิต ระยะเวลาประกันชีวิตและระยะเวลาชำระเบี้ยประกันชีวิต ถูกต้องตรงกับที่แจ้งไว้หรือไม่ ถ้าไม่ตรงก็ให้ทักท้วงและให้บริษัทแก้ไขให้ถูกต้อง

5. การชำระเบี้ยประกันภัย กรมธรรม์โดยทั่วไปจะกำหนดว่า การประกันภัยจะยังไม่มีผลบังคับจนกว่าจะได้ชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว ถ้าบริษัทประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ เมื่อได้รับเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว กรมธรรม์ย่อมมีผลบังคับสมบูรณ์ทุกประการและส่วนใหญ่ผู้เอาประกันมักชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกพร้อมกับใบคำขอให้กับตัวแทน ฉะนั้นจึงควรจะเรียกใบเสร็จรับเงินหรือใบรับเงินชั่วคราวจากตัวแทนประกันชีวิตผู้ได้รับมอบอำนาจจากบริษัท ทั้งนี้เพื่อป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นภายหลังว่าเงินเบี้ยประกันภัยไม่ถึงมือบริษัท และเมื่อผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตลงบริษัทจะปฏิเสธการจ่ายเงินได้ ในการชำระเบี้ยประกันภัยทุกครั้งควรชำระที่บริษัทหรือสาขาของบริษัทหรือตัวแทนประกันชีวิตที่ได้รับแต่งตั้งมอบหมายให้เป็นพนักงานเก็บเงินของบริษัทเท่านั้น ไม่ควรชำระเงินให้กับบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง ทุกครั้งที่ชำระเบี้ยประกันภัยจะต้องเรียกใบเสร็จรับเงินที่ระบุชื่อบริษัท จำนวนเงิน และมีลายมือชื่อผู้รับเงินไว้ด้วย ใบเสร็จรับเงินนี้จะต้องเก็บรักษาไว้เพื่อเป็นหลักฐานเมื่อมีการเรียกร้องให้บริษัทจ่ายเงินกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตเสียชีวิตลงหรืออยู่จนครบกำหนดสัญญา

6. การชำระเบี้ยประกันภัยต่ออายุ เบี้ยประกันภัยต่ออายุ กรมธรรม์ประกันชีวิต จะต้องชำระ ณ วันที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เว้นแต่เงื่อนไขจะระบุไว้ในกรมธรรม์หรือก่อนวันที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ เว้นแต่เงื่อนไขจะระบุผ่อนผันให้เป็นอย่างอื่น ดังนั้นเวลาของการชำระเบี้ยประกันภัยต่ออายุจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะหมายถึงจะมีผลให้กรมธรรม์มีผลบังคับหรือไม่ การชำระเบี้ยชยประกันภัยล่าช้ากว่าวันที่กำหนดเพียงวันเดียวก็ทำให้กรมธรรม์ขาดผลบังคับได้ ถ้าไม่ได้ระบุไว้

เป็นอย่างอื่น กรณีตัวแทนประกันชีวิตไม่มาเก็บเบี้ยประกันภัยตามปกติ เป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันที่จะต้องชำระเบี้ยประกันภัยงวดต่อ ๆ ไปด้วยตัวเองตามกำหนดทุกครั้ง โดยติดต่อชำระที่บริษัทสาขาหรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หรือผ่านธนาคาร ในกรณีชำระผ่านตัวแทนของบริษัท ให้เรียกใบเสร็จรับเงินตามแบบพิมพ์ของบริษัทเก็บไว้เป็นหลักฐานทุกครั้ง

การชำระเบี้ยประกันภัยในงวดต่อ ๆไปโดยทั่วไปกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสามัญจะผ่อนผันการชำระเบี้ยประกันภัยเมื่อถึงกำหนดวันชำระ โดยยึดวันชำระให้อีก 30 วัน หรือ 60 วัน ในระหว่างระยะเวลาผ่อนผันนี้ กรมธรรม์จะยังมีผลบังคับอยู่ ถ้าหากผู้เอาประกันเสียชีวิตลง บริษัทจะหักเบี้ยประกันภัยออกจากค่าสินไหมที่จะจ่ายให้แก่ผู้รับประโยชน์ หากเลยระยะเวลาผ่อนผันแล้วผู้เอาประกันไม่ชำระเบี้ยประกันภัย ถือว่ากรมธรรม์ขาดอายุ เว้นแต่จะได้กำหนดโดยเงื่อนไขอื่นในกรมธรรม์ให้มีผลบังคับ

ภาคผนวก ง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ลักษณะสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัย มีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทน เพราะว่าในสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องส่งเบี้ยประกันภัยและผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องชดใช้เงินค่าสินไหมทดแทนหรือจำนวนเงินเอาประกันภัยให้ผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงในระหว่างอายุสัญญา

ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิต

ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิตคือ การชดใช้เงิน ย่อมอาศัยความทรงชีพหรือการมรณกรรมของผู้เอาประกันภัย หรืออาศัยทั้งความทรงชีพ และการมรณกรรมทั้งสองอย่างรวมกันก็ได้ (คือ กรมธรรม์แบบสะสมทรัพย์ที่มีเงื่อนไขการจ่ายเงินคืนเมื่อผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรม หรือมีชีวิตอยู่จนสัญญาครบกำหนด)

หลักการชดใช้เงินเอาประกันภัย

หลักการชดใช้เงินตามสัญญาประกันชีวิต คือ จะชดใช้ให้เป็นจำนวนเงินที่แน่นอนตามจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้โดยที่อาจจะ

1. ชดใช้เป็นเงินจำนวนเดียว ตามจำนวนเงินซึ่งเอาประกันภัยไว้ คือ ตามจำนวนเงินเอาประกันภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ หรือ

2. ชดใช้เป็นเงินรายปี ตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และมีจำนวนทั้งสิ้นเท่ากับจำนวนเงินเอาระกันภัยที่ระบุไว้ในกรมธรรม์

สัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิต จะเกิดขึ้นและมีผลผูกพันคู่สัญญา เมื่อผู้รับประกันภัยได้รับใบคำขอเอาประกันภัยและตกลงรับประกัน กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยมีการลงลายมือชื่อในสัญญา หรือในใบคำขอเอาประกันภัย โดยไม่ต้องรอให้กรมธรรม์ออกเสียก่อน เพราะว่ากรมธรรม์เป็นเพียงเอกสารที่มีเนื้อความต้องตามสัญญาเท่านั้น

กรณีเป็นภัยที่ต่ำกว่ามาตรฐาน (ผู้ขอเอาประกันภัยสุขภาพไม่ดี อาชีพเสี่ยงอันตราย หรือน้ำหนักไม่ได้มาตราฐาน) ถ้าบริษัทเรียกเก็บเบี้ยประกันภัยเพิ่มพิเศษ และเมื่อผู้เอาประกันภัยตกลงจ่ายเบี้ยประกันภัยเพิ่มพิเศษตามข้อเสนอของบริษัท สัญญาประกันชีวิตจึงจะเกิดขึ้น มีการเรียกเก็บเบี้ยประกันภัยเพิ่มพิเศษ ในขณะที่ผู้เอาประกันภัยมีความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตมากกว่าปกติ และต่อมาผู้เอาประกันภัยหายจากความเสี่ยงภัยนั้นแล้ว บริษัทต้องยกเลิกการเก็บเบี้ยประกันภัยเพิ่มพิเศษ ถ้าผู้เอาประกันภัยเปลี่ยนอาชีพใหม่ กรณีเป็นการประกันชีวิตประเภทสามัญ ผู้เอาประกันภัยควรแจ้งให้ทราบ เพราะว่า ถ้าอาชีพใหม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้เอาประกันภัยบริษัทจะต้องเรียกเก็บพิเศษเพิ่มขึ้นอีก

เมื่อสัญญาประกันชีวิตมีผลสมบูรณ์แล้วผู้เอาประกันชีวิตเท่านั้นมีสิทธิขอแก้ไขกรมธรรม์และบอกเลิกสัญญา ทำได้โดยการหยุดชำระเบี้ยประกันภัย และถ้ากรมธรรม์นั้นมีอายุ 3 ปีขึ้นไป (บางกรมธรรม์ 2 ปีขึ้นไป) กรมธรรม์จะมีมูลค่าเงินสด บริษัทต้องจ่ายมูลค่าเงินสดให้ผู้เอาประกันภัย โดยบริษัทจะหักหนี้สินที่ผู้เอาประกันภัยมีอยู่กับบริษัทก่อน

<u>หลักสำคัญของสัญญาประกันชีวิต</u>

หลักข้อที่ 1 ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยไว้
หลักข้อที่ 2 ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตต่อกันอย่างยิ่งทั้งฝ่ายผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย

<u>ส่วนได้เสีย</u>

มาตรา 863 : “อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้นั้นไซร้ ท่านว่าย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด”

การที่ใครจะเอาประกันชีวิตให้แก่กันได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีส่วนได้เสียกันก่อน การมีส่วนได้เสียในที่นี้หมายถึง ส่วนได้เสียที่สามารถเอาประกันภัยได้ (Insurable interest) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าหากบุคคลใดได้รับประโยชน์จากการคงอยู่ของวัตถุหนึ่ง (ชีวิตหรือทรัพย์สิน) และ / หรือเสียประโยชน์หากวัตถุนั้นต้องเสียหายไป ถือว่าบุคคลนั้นมีส่วนได้เสียกับวัตถุนั้น และสามารถเอาประกันภัยได้

การมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย เป็นสิ่งสำคัญมากต่อการทำสัญญาประกันชีวิต เพราะถ้าปราศจาก ซึ่งการมีส่วนได้เสียแล้ว กรมธรรม์จะกลายเป็นการพนันขันต่อไปทันที ซึ่งเมื่อ

กลายเป็นการพนันไปแล้ว กฎหมายก็ไม่สามารถให้มีการรับรองได้ และกรมธรรม์นั้นก็จะไม่ผูกพันคู่สัญญา คือ บริษัทอีกด้วย

ส่วนได้เสียที่สามารถเอาประกันภัยได้ จำแนกเป็น 2 ลักษณะด้วยกัน คือ

1. การขอเอาประกันชีวิตตนเอง สามารถกระทำได้เพราะตามกฎหมายถือว่าทุกคนมีส่วนได้เสียในชีวิตตนเองอยู่แล้ว

2. การขอเอาประกันชีวิตบุคคลอื่น จะต้องพิจารณาก่อนว่าผู้ขอเอาประกันภัยนั้นมีส่วนได้เสียในชีวิตของผู้ที่ตนเองจะเอาประกันหรือไม่

ส่วนได้เสียที่สามารถเอาประกันชีวิตได้ แบ่งเป็น 3 กรณี คือ

1. ส่วนได้เสียทางสายโลหิต เช่น พ่อแม่ – ลูก
2. ส่วนได้เสียทางการสมรส เช่น สามี – ภรรยา (รวมถึงคู่หมั้นด้วย)
3. ส่วนได้เสียทางธุรกิจ เช่น นายจ้าง – ลูกจ้าง เจ้าหนี้ ลูกหนี้

สำหรับการประกันชีวิตนั้น ให้ถือเอาการมีส่วนได้เสียในวันที่เริ่มสัญญาเป็นสำคัญ ซึ่งภายหลังจะปรากฏว่าส่วนได้เสียจะสิ้นสุด แต่สัญญาก็ยังคงผูกพันอยู่ดังเดิม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กรณีที่ 1 : นายสำเริง กับ นางสาวพรทิพย์ เป็นคู่รักกัน นายสำเริงได้เอาประกันชีวิตนางสาวพรทิพย์ไว้ ต่อมาทั้งคู่แต่งงานกัน

กรณีที่ 2 : นายพรชัย กับ นางสมจิตร เป็นสามีภรรยากัน นางสมจิตรได้เอาประกันชีวิตนายพรชัยไว้ ต่อมาทั้งคู่หย่าขาดกัน

จากกรณีที่ 1 จะเห็นได้ว่าขณะขอเอาประกันชีวิตนั้น ทั้งคู่ไม่มีส่วนได้เสียกัน สัญญาจึงไม่ผูกพันตั้งแต่ต้น แม้ว่าภายหลังจะมีส่วนได้เสียกันโดยการแต่งงานก็ตาม ก็ไม่ก่อให้เกิดการผูกพันแต่อย่างใด

ในทางกลับกันสำหรับกรณีที่ 2 นั้น ในขณะที่ทำประกันชีวิต ทั้งคู่มีส่วนได้เสียกัน จึงถือว่าสัญญามีผลผูกพันตลอดไปตราบเท่าที่ยังไม่มีการยกเลิกสัญญา แม้ว่าภายหลังจะมีการหย่าขาดจากกัน ซึ่งถือว่าส่วนได้เสียได้สิ้นสุดลงก็ตาม

หมายเหตุ : การมีส่วนได้เสีย กับการกำหนดผู้รับประโยชน์มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ การที่เอาประกันชีวิตของใครนั้น จำเป็นต้องมีส่วนได้เสียกับคนนั้นเสียก่อน แต่ผู้เอาประกันภัยสามารถกำหนดใครก็ได้เป็นผู้รับประโยชน์

<u>สิทธิ์ของผู้เอาประกันภัย</u>

เป็นสิทธิ์ที่มีเฉพาะผู้เอาประกันภัยเท่านั้น ผู้รับประกันภัยจะไม่มีสิทธิ์ ต่อไปนี้

1. **<u>การเลิกสัญญา</u>**

มาตรา 894 : “ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยในเวลาใด ๆ ก็ได้ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป และถ้าได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปีไซร้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย”

ในการเลิกสัญญาประกันชีวิตนั้น ผู้เอาประกันภัยไม่จำเป็นต้องทำพีการบอกเลิกอย่างใด เพียงแต่งดไม่ส่งเบี้ยประกันภัย แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาในขณะที่มีมูลค่ากรมธรรม์เกิดขึ้นแล้วผู้เอาประกันภัย จะมีสิทธิ์ได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือเลือกแปลงกรมธรรม์เป็นแบบใช้เงินสำเร็จ หรือขยายเวลาประกันภัยไปอีกระยะหนึ่ง

2. **<u>การลดเบี้ยประกัน</u>**

มาตรา 864 : “เมื่อคู่สัญญาประกันภัยยกเอาภัยใด โดยเฉพาะขึ้นเป็นข้อพิจารณาในการวางกำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยและภัยเช่นนั้นสิ้นไปหามีไม่แล้ว ท่านว่าภายหน้าแต่นั้นไป ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้ลดเบี้ยประกันภัยลงตามส่วน”

โดยทั่วไปการพิจารณารับประกัน อาจจะมีการเรียกเก็บเบี้ยประกันเพิ่มสำหรับบุคคลที่มีความเสี่ยงสูงกว่าปกติ มาตรา 864 ได้บัญญัติไว้ว่า หากภัยที่เป็นเหตุให้มีการเรียกเก็บเบี้ยประกันภัยเพิ่มขึ้นนั้นได้หมดไป ผู้เอาประกันภัยก็มีสิทธิ์ที่จะลดเบี้ยประกันที่เก็บเพิ่มนั้นได้

3. <u>การเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์</u>

ในระหว่างที่สัญญามีผลบังคับอยู่นั้น ผู้เอาประกันภัยสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงกรมธรรม์ได้ เช่น การเปลี่ยนแบบประกัน การเปลี่ยนแปลงจำนวนเงินเอาประกันภัย การแปลงกรมธรรม์เป็นมูลค่าใช้เงินสำเร็จ หรือขยายเวลา หรือการเปลี่ยนแปลงผู้รับประโยชน์ เป็นต้น ทั้งนั้นจะต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของแต่ละบริษัท

<u>การฟ้องร้อง</u>

เนื่องจากการประกันชีวิตเป็นสัญญาที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้รับประกันภัยกับผู้เอาประกันภัย และหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้น คู่สัญญาก็สามารถฟ้องร้องบังคับคดีกันได้ โดยฝ่ายผู้รับประกันภัยจะมีใบคำขอเอาประกันภัยอันเป็นสาระสำคัญของการตกลงรับประกันภัย และทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยจะมีกรมธรรม์เป็นหลักฐาน เพราะกรมธรรม์ คือ ข้อสัญญาที่ผู้รับประกันภัยได้ออกให้แก่ผู้เอาประกันไว้มีอายุความ 10 ปี นับตั้งแต่วันที่มีสิทธิ์ฟ้องร้อง

<u>การไม่จ่ายเงิน</u>

การไม่จ่ายเงินในที่นี้ หมายถึง การที่บริษัทประกันชีวิตไม่ต้องชดใช้จำนวนเงินเอาประกันภัยตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการกระทำอันมิชอบ เพื่อหวังเงินเอาประกันภัย

1. การฆ่าตัวตาย หรือการกระทำอัตวินิบาตกรรม โดยทั่วไปหากจะมีการฆ่าตัวตายเพื่อหวังเงินเอาประกัน ผู้เอาประกันจะมีความตั้งใจอยู่เป็นเวลาไม่นาน นักกฎหมาย จึงได้กำหนดว่าถ้าเป็นการฆ่าตัวตายด้วยใจสมัครภายใน 1 ปี นับแต่วันเริ่มสัญญา บริษัทจะไม่จ่ายจำนวนเงินดังกล่าว แต่จะคืนเบี้ยประกันภัยให้ แต่ถ้าเกินกว่า 1 ปีไปแล้ว ผู้เอาประกันภัยก็จะได้รับความคุ้มครองตามปกติ

2. ถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ข้อนี้ไม่มีการกำหนดระยะเวลา และเป็นที่น่าสังเกตว่ากฎหมายได้กำหนดให้ใช้ค่าไถ่ถอนแก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทเท่านั้น จะไม่มีการใช้เงินให้ผู้รับประโยชน์ (ค่าไถ่ถอนกรมธรรม์เป็นจำนวนเงินที่น้อยกว่า จำนวนเงินเอาประกันภัย)

ในกรณีที่กรมธรรม์ยังไม่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย บริษัทจะอนุโลมคืนเบี้ยประกันชีวิตที่ได้ชำระมาแล้วทั้งหมดเท่านั้น ในกรณีที่มีผู้รับประโยชน์มากกว่า 1 คนขึ้นไป หากผู้รับประโยชน์คนใดคนหนึ่งไม่มีส่วนร่วมในการฆ่าผู้เอาประกันภัยโดยเจตนา บริษัทจะจ่าย

จำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่ไม่มีส่วนร่วมในการฆ่าผู้เอาประกันภัยตามส่วน เมื่อหักส่วนของผู้ที่ฆ่าผู้เอาประกันภัยซึ่งไม่มีสิทธิ์ได้รับออก โดยบริษัทจะไม่คืนเบี้ยประกันชีวิตส่วนนี้ทั้งหมดด้วย

การคืนเบี้ยประกันภัย หรือเงินค่าไถ่ถอนกรมธรรม์กรณีฆ่าตัวตาย หรือถูกฆาตกรรม บริษัทมีสิทธิ์หักหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์นี้ออกได้

มาตรา 865 : “เมื่อใดจะต้องใช้จำนวนเงินในเหตุมรณะของบุคคลหนึ่งคนใด ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้เงินนั้นเมื่อมรณะภัยอันนั้นเกิดขึ้นเว้นแต่

1. บุคคลผู้นั้นได้กระทำอัตวินิบาตกรรมด้วยใจสมัคร ภายในหนึ่งปีนับแต่วันทำสัญญา หรือ

2. บุคคลผู้นั้นถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ในกรณีที่ 2 นี้ ท่านว่าผู้รับประกันภัยจำต้องใช้ค่าถอนจากกรมธรรม์ ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือให้แก่ท่ายาทของผู้นั้น”

3. สัญญาที่เป็นโมฆียะ ก่อนอื่นขอทำความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดขึ้นของการทำสัญญาประกันชีวิตเสียก่อน

ผลของสัญญามี 3 ประการ คือ

1. สมบูรณ์ หมายถึง สัญญาที่มีผลบังคับตามกฎหมาย
2. โมฆะ หมายถึง การไม่เกิดสัญญาขึ้นตั้งแต่ต้น เช่น การปฏิเสธไม่รับประกันเนื่องจากความเสี่ยงสูง เป็นต้น
3. โมฆียะ หมายถึง สัญญาที่สมบูรณ์ แต่ถ้ามีการบอกล้างเมื่อใด สัญญานั้นก็จะเป็นโมฆะไปทันที

สัญญาที่เป็นโมฆียะนั้น เกิดขึ้นจากการที่ผู้ขอเอาประกันภัย ไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงแก่บริษัท และข้อเท็จจริงนั้นเป็นสาระสำคัญที่อาจทำให้บริษัทปฏิเสธไม่รับประกัน หรือเพิ่มเบี้ยประกันภัยขึ้นอีกเมื่อสัญญาตกเป็นโมฆียะแล้ว บริษัทสามารถบอกล้างสัญญาได้ แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน 5 ปี นับจากวันทำสัญญาหรือต่อสัญญาครั้งสุดท้าย และไม่เกิน 1 เดือน นับจากวันที่ทราบมูลอันจะบอกล้างได้ ถ้าบริษัทไม่ใช้สิทธิ์ภายในเวลาดังกล่าว ก็จะถือว่าสัญญานั้นสมบูรณ์ตลอดไป

การบอกล้างสัญญาโมฆียะนี้ สามารถกระทำได้ทั้งในขณะที่ผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่ บริษัทจะคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์แก่ตัวผู้เอาประกันภัย แต่ถ้าบอกล้างในขณะที่เสียชีวิตแล้ว บริษัทจะคืนค่าไถ่ถอนนี้แก่ทายาทของผู้เอาประกันภัย (ไม่คืนให้ผู้รับประโยชน์ เพราะค่าไถ่ถอนไม่จัดเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการประกันชีวิต)

มาตรา 892 : “ในกรณีบอกล้างสัญญาตามความมาตรา 865 ผู้รับประกันภัยต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยแก่ผู้เอาประกันภัย หรือทายาทของผู้นั้น”

ตามความในมาตรา 865 เราได้ทราบแล้วว่าสาระสำคัญที่จะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะก็คือ การปกปิดหรือไม่เปิดเผยข้อเท็จจริง ซึ่งมีผลต่อการไม่รับประกันภัย หรือเก็บเบี้ยประกันภัยเพิ่ม ปัญญามีอยู่ว่า

1. ถ้าผู้รับประกันภัยรู้ความจริงที่ผู้เอาประกันภัยปกปิดไว้ หรือ
2. ผู้รับประกันภัยรู้ว่าสิ่งที่ผู้เอาประกันภัยแถลงไว้เป็นความเท็จ หรือ
3. ควรจะรู้ได้ถ้าใช้ความระมัดระวังเช่นนี้แล้ว จะถือว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะหรือไม่

กฎหมายได้กำหนดต่อไปว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งใน 3 ข้อข้างต้นนี้ สัญญาจะสมบูรณ์ตั้งแต่ต้น และผู้รับประกันภัยมีมีสิทธิ์บอกล้าง

<u>การแถลงอายุคลาดเคลื่อน</u>

กรณีที่ 1 ผู้เอาประกันภัย แถลงอายุต่ำกว่าความเป็นจริง และอายุที่ถูกต้องอยู่ในพิกัดที่บริษัทรับประกันได้ (ทำให้ชำระเบี้ยประกันน้อยกว่าที่ควรจะเป็น) บริษัทจะจ่ายทุนประกันลดลงตามส่วนโดยคำนวณว่าเบี้ยประกันที่จ่ายไปนั้น จะซื้อจำนวนเงินเอาประกันภัยตามอายุจริงได้เท่าใด ดังนั้น สัญญามีผลสมบูรณ์ตามเดิม

กรณีที่ 2 ผู้เอาประกันภัยแถลงอายุต่ำกว่าความเป็นจริง อายุที่แท้จริงเกิดพิกัด ที่บริษัทจะรับประกัน เป็นกรณีที่อายุถูกต้องอยู่นอกพิกัดอัตราตามทางค้าปกติของผู้รับประกันภัย คือเป็นอายุที่ไม่อาจรับประกันภัยได้ เช่น ผู้รับประกันภัยกำหนดไว้ว่าถ้าอายุเกิน 60 ปีแล้ว ไม่อาจรับประกันภัยได้ ต่อมาผู้เอาประกันถึงแก่กรรม เมื่อได้มีการพิสูจน์อายุแล้วปรากฏว่าผู้เอาประกันภัยมีอายุจริง 65 ปี ดั้งนั้นสัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆียะ เมื่อบริษัทบอกล้างสัญญาแล้วต้องคืนเบี้ยประกันภัย และบริษัทมีสิทธิบอกล้างสัญญาในกรณีนี้ได้ภายใน 10 ปี นับแต่วันเริ่มสัญญา

กรณีที่ 3 ผู้เอาประกันภัยแถลงอายุสูงกว่าความเป็นจริง เช่น อายุจริง 30 ปี แต่แถลงไว้ 32 ปี จึงทำให้ผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยมากกว่าความเป็นจริง ในกรณีนี้สัญญามีผลสมบูรณ์ตามเดิม โดยบริษัทจะจ่ายเบี้ยประกันส่วนที่เรียกเกินมาคืนให้ด้วย

<u>การตายตามกฎหมาย</u>

การเป็นบุคคลหายสาบสูญ ตามคำสั่งศาล ถือว่าเป็นการตายตามกฎหมายที่บริษัทประกันชีวิตจะต้องชดใช้จำนวนเงินเอาประกันภัยให้เช่นเดียวกับการตายตามธรรมชาติโดยทั่ว ๆ ไป ซึ่งวันที่เสียชีวิตนั้นให้ถือเอาวันที่ศาลสั่งเป็นสำคัญ

มาตรา 64 : ถ้าบุคคลได้ไปจากภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ และตราบเท่าห้าปี ไม่มีใครทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายดีอย่างไร เมื่อผู้ใดผู้หนึ่งซึ่งมีส่วนได้เสีย หรือพนักงานอัยการร้องขอต่อศาลศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนสาบสูญก็ได้ วิธีเดียวกันนี้ท่านให้ใช้ตลอดถึงบุคคลซึ่งได้ไปถึงสมรภูมิแห่งสงคราม หรือไปตกอยู่ในเรือ เมื่อเรืออัปปาง หรือไปตกต้องไปฐานะที่เป็นภยันตรายแก่ชีวิตประการใด หากนับแต่เวลาเมื่อสงครามได้สิ้นสุดลง หรือนับแต่เรืออัปปาง หรือนับแต่เมื่อภยันตรายประการอื่น ๆ ได้ผ่านพ้นไปแล้วนั้น ได้เวลาถึงสองปี ยังไม่มีใครทราบว่าบุคคลนั้นเป็นตายร้ายดีอย่างไร

<u>การตายในเวลาใกล้เคียงกัน</u>

กรณีที่ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์เสียชีวิตในเวลาใกล้เคียงกัน จะทราบอย่างไรว่าบริษัทประกันชีวิตจะจ่ายผลประโยชน์แก่ใคร

ตัวอย่าง : นายสมชายเป็นผู้เอาประกันภัย โดยมีนางสมศรี ซึ่งเป็นภรรยาและเป็นผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์เพียงผู้เดียว ได้ขับรถไปทำธุระต่างจังหวัด และประสบอุบัติเหตุเสียชีวิตทั้งคู่ จากตัวอย่างข้างต้น จะต้องแยกการพิจารณาออกเป็น 2 กรณี คือ

1. ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประโยชน์เสียชีวิตพร้อมกัน และพิสูจน์ไม่ได้ว่าใครเสียชีวิตก่อน (รวมถึงผู้รับประโยชน์เสียชีวิตก่อน) ผลประโยชน์ทั้งหมดจะตกสู่กองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งผู้ที่จะมีสิทธิ์รับผลประโยชน์ ก็คือทายาทของผู้เอาประกันภัยเอง

2. ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตก่อน ถ้าเป็นเช่นนี้ผลประโยชน์จากการประกันชีวิตจะตกสู่กองมรดกของผู้รับประโยชน์

<u>การใช้สิทธิ์เรียกร้อง</u>

หากผู้เอาประกันภัยต้องเสียชีวิต จากการกระทำของบุคคลภายนอก เช่น การประสบอุบัติเหตุ การฆาตกรรม ฯลฯ บริษัทประกันชีวิตก็จะต้องจ่ายผลประโยชน์ให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ โดยบริษัทไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเรียกร้องความเสียหายจากผู้กระทำละเมิดนั้นได้ และในทางกลับกัน ทายาท (หรือผู้รับประโยชน์) ก็ยังสามารถใช้สิทธิเรียกร้องความเสียหายจากผู้กระทำละเมิดนั้นได้อีกด้วย เช่น ค่าปลงศพ เป็นต้น

<u>สิทธิของเจ้าหนี้</u>

กรณีที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตโดยมีหนี้สิน เจ้าหนี้สามารถจะเรียกร้องเงินจากสินไหมทดแทนได้เท่าไรนั้นให้พิจารณาดังนี้

1. ในกรมธรรม์ไม่มีผู้รับประโยชน์ แสดงว่าจำนวนเงินเอาประกันภัยทั้งหมดจะตกสู่กองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเจ้าหนี้สามารถเรียกร้องได้ทั้งหมด ตามจำนวนหนี้

2. กรมธรรม์ระบุตัวผู้รับประโยชน์ ในกรณีนี้จะถือว่า เฉพาะเบี้ยประกันภัยทั้งหมดที่ได้ชำระให้บริษัทเท่านั้น ที่จะตกสู่กองมรดกของผู้เอาประกันภัย ซึ่งเป็นจำนวนเงินที่เจ้าหนี้สามารถเรียกร้องให้ใช้หนี้ได้

<u>การลดหย่อนภาษี</u>

เนื่องจากประกันชีวิตเป็นรูปแบบกิจกรรมหนึ่งที่มีส่วนช่วยเสริมสร้างเศรษฐกิจและสังคมให้มีความมั่นคง และรัฐบาลก็ได้ให้การสนับสนุนของประชาชนให้ทำประกันชีวิตมากขึ้น โดยการให้สิทธิลดหย่อนภาษี (ตามประมวลรัษฎากร) การเป็นผู้มีสิทธิ์ลดหย่อนภาษีดังกล่าวได้นั้น กรมธรรม์ประกันชีวิตของบุคคลนั้นจะต้องมีระยะเวลาของสัญญาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และจะต้องเป็นการประกันชีวิตที่ทำไว้กับบริษัทประกันชีวิตที่ประกอบธุรกิจในประเทศไทยเท่านั้น โดยสามารถนำมาคำนวณหักลดหย่อนภาษีได้ตามจำนวนเบี้ยประกันภัย ที่ได้ชำระจริง แต่ไม่เกิน 50,000 บาท

ภาคผนวก จ

แบบสอบถาม

แบบสอบถามเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ
กรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพฯ

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลที่รวบรวมได้ไปใช้ในการวิเคราะห์ประกอบการทำวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ มหาวิยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตของผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน ในเขตกรุงเทพฯ โดยข้อมูลที่ท่านให้จะเป็นความลับและนำเสนอในภาพรวมมิได้มีการระบุหรือกล่าวถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ ในการวิจัยกรุณากรอกแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ที่ท่าน ได้ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถามนี้

กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ หน้าข้อความหรือกรอกข้อความ
ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านหรือข้อเท็จจริงมากที่สุด

<u>ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล</u>

1. เพศ

□ ชาย □ หญิง

2. ตอนนี้ท่านมีอายุ.....ปี

3. สถานภาพ

□ โสด □ สมรสและมีบุตร
□ หม้ายหรือหย่าร้าง □ สมรสแล้วยังไม่มีบุตร

4. การศึกษา

□ อุดมศึกษา □ อาชีวศึกษา
□ มัธยมศึกษา □ ประถมศึกษา

5. อาชีพ

□ ข้าราชการ / พนักงานรัฐวิสาหกิจ □ อาชีพค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
□ พนักงานบริษัทเอกชน □ อาชีพ อื่นๆ .....

6. ท่านมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน……บาท.

7. ปัจจุบันนี้ท่านมีกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ถืออยู่

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

8. ปัจจุบันท่านมีกรมธรรม์ประกันชีวิตจำนวน .....ฉบับ

ถ้าท่านยังไม่มีกรมธรรม์ประกันชีวิต ให้ข้ามไปตอบ ข้อที่ 12 ต่อไป

9. กรมธรรม์ประกันชีวิตที่ท่านถือเป็นแบบใด

☐ สะสมทรัพย์ ☐ ชั่วระยะเวลา

☐ ประกันแบบบำนาญ ☐ ตลอดชีพ

10. ท่านซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตโดยวิธีใด

☐ ซื้อกับบริษัทประกันโดยตรง ☐ ผ่านทางธนาคาร

☐ ผ่านตัวแทนประกันชีวิต ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. เบี้ยประกันชีวิตที่ท่านต้องชำระต่อปี

☐ ต่ำกว่า 10,000 บาท ☐ 10,000 – 50,000 บาท

☐ 50,001 – 100,000 บาท ☐ มากกว่า 100,000 บาท

12. ท่านคิดว่าการประกันชีวิตเป็นทางเลือกหนึ่งของการออมเงิน

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

13. ท่านตัดสินใจซื้อประกันชีวิตเพราะเห็นประโยชน์และความคุ้มครองที่จะได้รับ

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

14. ท่านทราบไหมว่าสามารถนำเบี้ยประกันชีวิตไปหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

15. บุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิตมากที่สุด

☐ ตัวเอง ☐ พ่อ / แม่

☐ บุตร ☐ สามี / ภรรยา

☐ ญาติพี่น้อง ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

16. ท่านตัดสินใจที่จะซื้อกรมธรรม์ประกันชีวิต หรือไม่

☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

<u>ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นทางด้านปัจจัยทั่วๆ ไปที่มีผลต่อการตัดสินใจถือกรมธรรม์ประกันชีวิต</u>

17. ท่านคิดว่าปัจจัยด้านกรมธรรม์ประกันชีวิตต่อไปนี้มีผลต่อการตัดสินใจทำประกันชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด

(5 = สำคัญมากที่สุด , 4 = สำคัญมาก , 3 = สำคัญปานกลาง , 2 = สำคัญน้อย , 1 = สำคัญน้อยที่สุด)

ปัจจัย	5	4	3	2	1
ชื่อเสียงของบริษัทประกันภัย					
ความมั่นคงและฐานะทางการเงินของบริษัทประกันภัย					
แบบประกันมีให้เลือกหลายแบบ					
เบี้ยประกันภัยที่จ่ายต่ำกว่าเมื่อเทียบกับทุนประกันที่สูง					
เพื่อซื้อความคุ้มครองให้กับตนเอง					
เพื่อซื้อความคุ้มครองให้ครอบครัว					
เพื่อเป็นทุนการศึกษาให้บุตร					
เพื่อเป็นเงินกองทุนเมื่อเกษียณอายุ					
เพื่อใช้สิทธิในการรักษาพยาบาล					
เพื่ออัตราผลตอบแทน (กรณีสะสมทรัพย์)					
เพื่อรับเงินชดเชยเมื่อเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วย					
เพื่อนำไปลดหย่อนภาษีเงินได้					
บริษัทมีการบริการที่ดี					
มีเครือข่ายโรงพยาบาลจำนวนมาก					
มีความสะดวกในการแจ้งเคลม					
เพื่อการออมเงิน					
มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับตัวแทน					
ความน่าเชื่อถือของตัวแทน					
เกรงใจตัวแทน					

18. ท่านคิดว่าปัจจัยทางด้านราคามีผลต่อการตัดสินใจถือกรมธรรม์ประกันชีวิตสำหรับท่านมากน้อยเพียงใด

ปัจจัย	5	4	3	2	1
การจ่ายเงินปันผล					
อัตราเบี้ยประกันภัย					
มีส่วนลดเบี้ยประกันภัย					
มีการทยอยคืนเงินสด					
เงื่อนไขการชำระเบี้ยประกันภัย					

19. ท่านคิดว่าปัจจัยทางด้านการส่งเสริมการตลาดต่อไปนี้มีผลต่อการตัดสินใจถือกรมธรรม์ประกันชีวิตของท่านมากน้อยเพียงใด

ปัจจัย	5	4	3	2	1
การเผยแพร่ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการประกันชีวิตจากบริษัท					
มีศูนย์ให้บริการลูกค้าสัมพันธ์					
มีการให้ข้อมูลของแบบประกันโดยตัวแทน					
มีการโฆษณาที่มุ่งเน้นภาพลักษณ์ของบริษัท					
มีการโฆษณาที่มุ่งเน้นถึงความไม่แน่นอนของชีวิต					
มีการแสดงการแนะนำการประกันชีวิตตามงานแสดงต่างๆ					
การมีบทบาทในการช่วยเหลือสังคม					